Edwards, Adrian
Ahogyan a UNHCR látja: „menekült” vagy „migráns”, melyik a megfelelő?

Napjainkban a közbeszédben, de a tömegtájékoztatási eszközökben is gyakran találkozunk e két fogalom (menekült és migráns) helytelen használatával. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) magyarázatot adott ki e fogalmak értelmezéséről, amely a következőkben olvasható.

Ahogyan a UNHCR látja: „menekült” vagy „migráns”, melyik a megfelelő?

BÉCS/GENF, augusztus 27. (UNHCR – az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága) –

A 60 millió erőszakkal elüldözött ember világszerte és a Földközi-tengeren átkelő hajók szerepelnek minden nap az újságok címlapjain, a média és a közbeszéd pedig egyre inkább felcserélhetően használja a „menekült” és a „migráns” fogalmát. De van egyáltalán különbség a két fogalom között és az számít-e?

Igen, van különbség és számít. A két fogalomnak határozott és különböző jelentése van, amelyek összekeverése mindkét csoport számára problémákhoz vezet. Itt olvasható, hogy miért:

A **menekültek (refugees)** olyan emberek, akik fegyveres konfliktus vagy üldöztetés elől menekülnek. 19,5 millió menekült volt 2014 végén. Helyzetük gyakran olyan veszélyes és elviselhetetlen, hogy országhatárokon átkelve közeli országokban keresnek biztonságot, amelytől kezdve nemzetközileg elismert „menekülteknek” számítanak, akik segítségre jogosultak az államok, az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) és más szervezetek részéről. A menekültek onnan ismerhetőek fel pontosan, hogy túl veszélyes számukra a hazatérés és ezért máshol van szükségük menedékre. Halálos kimenetele lehet annak, ha ilyen emberek menedékjogát megtagadják.

A nemzetközi közjog definiálja a menekült fogalmát és védi a menekültet. Az 1951. évi menekültügyi egyezmény és annak 1967. évi kiegészítő jegyzőkönyve, ahogyan más jogi dokumentumok, mint az Afrikai Egységszervezet 1969. évi menekültügyi egyezménye, továbbra is sarokkövei maradnak a menekültek mai védelmének. Az egyezményekben foglalt jogi alapelvek számtalan más nemzetközi, regionális, nemzeti jogszabályra és gyakorlatra hatottak. Az 1951. évi menekültügyi egyezmény meghatározza, hogy ki számít menekültnek és körvonalazza azokat a jogokat, amelyeket az államoknak a menekültek számára biztosítaniuk kell. A nemzetközi közjog egyik legalapvetőbb ilyen elve az, hogy a menekültet nem szabad kiutasítani vagy visszaküldeni olyan körülmények közé, ahol élete vagy szabadsága veszélyben van.

A menekültek védelmének számos aspektusa van, többek között a védelem attól, hogy olyan veszélybe küldik vissza a menekültet, mint ami ott volt ahonnan elindult; a tisztességes és hatékony menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés; az olyan intézkedések, amelyek tiszteletben tartják a menekült alapvető emberi jogait, hogy

méltóságban és biztonságban élje életét, miközben segítséget kap a hosszú távú megoldás keresésében. Az államok elsődleges felelősséggel bírnak ennek a védelemnek a biztosításáért, ezért a UNHCR szorosan együttműködik kormányokkal és tanácsokkal látja el az államokat, valamint szükséges esetén támogatást nyújt ezen kötelezettségük végrehajtásában.

A **migránsok (migrants)** nem az üldöztetés vagy a halál közvetlen veszélye miatt indulnak útnak, hanem főleg azért, hogy életük jobbá tétele érdekében munkát találjanak és tanuljanak, vagy család-újraegyesítés miatt, esetleg más okból. A migránsok bármikor biztonságban hazatérhetnek, nem úgy, mint a menekültek, akik akadályokba ütköznének. Amennyiben a migránsok azt választják, hogy hazatérnek, akkor tovább élvezik kormányuk védelmét.

A kormányoknak fontos ez a különbség, mivel az országok a migránsokat saját bevándorlási törvényeik és eljárásaik szerint kezelik. A menekültek esetében az országok a menekültek védelmének és a menedékjog normáinak megfelelően járnak el, ahogyan azt nemzeti joguk és a nemzetközi jog szabályozzák. Az országoknak különleges felelősségük van mindenki iránt, aki menedéket keres területükön vagy határaiknál. A UNHCR segíti az országokat abban, hogy a menedékjogból és menekültek védelméből fakadó kötelezettségeiknek eleget tegyenek.

A politika megtalálja a módját, hogy miként avatkozzon be az ilyen vitákba. A menekültek és migránsok fogalmának egyesítése komoly következménnyel járhat a menekültek életére és biztonságára nézve. A két fogalom összemosása elvonja a figyelmet arról a speciális jogi védelemről, ami a menekülteknek jár. Továbbá, alááshatja a menekültek társadalom általi támogatását és a menedékjog intézményét egy olyan korban, amikor a menekülteknek nagyobb védelemre van szükségük, mint valaha. Minden emberi lényt tisztelettel és méltósággal kell kezelnünk. Ugyanakkor biztosítanunk kell a migránsok emberi jogainak tiszteletben tartását, és a megfelelő jogi lépéseket a menekültek számára különleges státuszuk miatt.

Tehát, visszatérve Európára és a tavaly, tavalyelőtt hajón nagy számban Görögországba, Olaszországba vagy máshova, érkezett emberekre; kik ők? Menekültek vagy migránsok?

Valójában, mindkettők. Az idén Olaszországba és Görögországba érkezett emberek többsége főleg háború által sújtott vagy más ok miatt „menekült-kibocsátó” országnak számító országokból érkezett, így számukra szükséges a nemzetközi védelem. Ennek ellenére a máshonnan érkező emberek kisebb arányára megfelelőbb lenne a „migráns” kifejezés.

A UNHCR-nál azt mondjuk, hogy „menekültek és migránsok”, amikor az emberek olyan mozgására utalunk, akik tengeren vagy más körülmények között érkeznek és, akik között mindkét csoport jelen lehet, mint például Dél-kelet Ázsia esetében a hajóval érkező emberek esetében. Akkor mondjuk, hogy „menekültek”, amikor olyan emberekre gondolunk, akik háború vagy üldöztetés elől nemzetközi határokat átlépve menekülnek. És akkor mondunk „migránsokat”, amikor olyan emberekre utalunk, akik a menekült fogalmának jogi definíciója által meghatározottak közé nem tartozó okból vándoroltak el. Reméljük, hogy mások is átgondolják, hogy megfelelően használják a fogalmakat, mivel a szavak megválasztása igenis számít.